

Original Article

Open Access

Exploring Nursing Students and Professors' Perceptions about Academic Failure: A Qualitative Study

Seyedeh Fatemeh Ghasemi¹ , Fatemeh Valizadeh¹ , Heshmatolah Heydari^{2,3*}

1. Department of Pediatrics Nursing, School of Nursing and Midwifery, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran
2. Social Determinants of Health Research Center, School of Nursing and Midwifery, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran
3. French Institute of Research and Higher Education, Paris, France

Received: 2025/02/02

Accepted: 2025/07/09

Keywords:

Academic Failure

Nursing Students

Qualitative Study

***Corresponding author:**

Heshmatolah Heydari, School of Nursing and Midwifery, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran
hidari.h@lums.ac.ir

ABSTRACT

Introduction: One of the major challenges in nursing education is the academic failure of students currently enrolled in the program. Academic failure can not only lead to a loss of material and human resources but also negatively affect the quality of healthcare services. Given the scarcity of qualitative studies in this field, this study aimed to explore the perception of nursing students and professors about academic failure.

Methods: This qualitative study employed a conventional content analysis approach and was conducted in 2023 at Khorramabad School of Nursing and Midwifery. Participants in the study included 12 nursing students and 2 instructors, who were involved in issues related to students' academic failure and were selected through a purposive sampling method. Data were collected using deep personal interviews and then analyzed utilizing the Lundman and Griesheim method.

Results: According to the results, the data were assigned into two main categories, including unsuccessful transition to student life (e.g., entering an unfamiliar environment, lack of preparedness for separation from family, inability to adapt to dormitory life, freedom from family restrictions, and having a background of vulnerability), and lack of inspiration in the educational environment (e.g., academic dissatisfaction, weakness in the management of educational processes, and inadequate dormitory infrastructure).

Conclusion: It was revealed that the academic failure of students can be influenced by various factors, such as the pre-university lifestyle, the existence of supporting resources outside and inside the university, the existence of welfare infrastructure, and the way to manage the educational process. It is recommended that nursing schools try to identify vulnerable individuals by conducting appropriate screening when students first enter the university. Moreover, it is suggested that each of these factors be explored in greater depth in future studies and that education policymakers take them into account when developing student education programs.

How to Cite This Article: Ghasemi SF, Valizadeh F, Heydari H. Exploring Nursing Students and Professors' Perceptions about Academic Failure: A Qualitative Study. *Res Med Edu*. 2026;17 (4):15-28.

[10.22034/RMEGUMS.17.4.3](https://doi.org/10.22034/RMEGUMS.17.4.3)

Copyright © 2026 Research In Medical Education, and Guilan University of Medical Sciences.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

License (<https://creativecommons.org/mission/by-nc/4.0/>)

تبیین درک دانشجویان و اساتید پرستاری از افت تحصیلی: یک مطالعه کیفی

سیده فاطمه قاسمی^۱ ID، فاطمه ولی زاده^۱ ID، حشمت اله حیدری^{۲,۳} ID*

۱. گروه پرستاری کودکان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران
۲. مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران
۳. موسسه تحقیقات و آموزش عالی فرانسه، پاریس، فرانسه

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخچه:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۱۸

کلیدواژه‌ها:

افت تحصیلی

دانشجویان پرستاری

مطالعه کیفی

*نویسنده مسئول:

حشمت اله حیدری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران
hidari.h@lums.ac.ir

چکیده

مقدمه: یکی از تهدیدهای آموزش پرستاری، افت تحصیلی دانشجویان مشغول به تحصیل در این رشته است. افت تحصیلی می‌تواند علاوه بر اتلاف سرمایه‌های مادی و انسانی، بر کیفیت ارائه خدمات سلامت تاثیر منفی داشته باشد. با توجه به محدودیت مطالعات انجام شده به شیوه کیفی در این زمینه، مطالعه حاضر با هدف تبیین درک دانشجویان و اساتید از افت تحصیلی دانشجویان پرستاری انجام شد.

روش‌ها: این تحقیق کیفی از نوع تحلیل محتوای قراردادی بود که در سال ۱۴۰۲ در دانشکده پرستاری و مامایی خرم‌آباد انجام شد. شرکت‌کنندگان در مطالعه شامل ۱۲ نفر از دانشجویان پرستاری و ۲ نفر از مدرسین درگیر در مشکلات مربوط به افت تحصیلی، بودند، که به روش نمونه‌گیری مبتنی بر هدف انتخاب شدند. داده‌ها با مصاحبه عمیق فردی جمع‌آوری و با رویکرد Graneheim و Lundman تحلیل شدند.

یافته‌ها: پس از تحلیل، داده‌ها در دو طبقه اصلی، شامل؛ گذار ناموفق به زندگی دانشجویی (با طبقات ورود به محیط ناآشنا، عدم آمادگی جدا شدن از خانواده، شکست در سازگاری با زندگی خوابگاهی، رهایی از محدودیت‌های خانواده و داشتن زمینه آسیب‌پذیری) و ضعف الهام‌بخشی فضای آموزشی (با طبقات عدم رضایت تحصیلی، ضعف در مدیریت فرایندهای آموزشی و نامناسب بودن زیرساخت‌های خوابگاهی) قرار گرفتند.

نتیجه‌گیری: در این مطالعه مشخص شد افت تحصیلی دانشجویان می‌تواند متاثر از موارد مختلفی مانند سبک زندگی قبل از دانشجویی، وجود منابع حمایت‌کننده بیرون و داخل دانشگاه، وجود زیرساخت‌های رفاهی و همچنین چگونگی مدیریت فرآیند آموزش باشد. پیشنهاد می‌شود دانشکده‌های پرستاری در زمان ورود اولیه دانشجویان به دانشکده، سعی کنند با انجام غربالگری مناسب، افراد مستعد آسیب‌پذیری را شناسایی کنند. همچنین پیشنهاد می‌شود که هر کدام از این موارد در مطالعات دیگر، به صورت عمیق بررسی و سیاست‌گذاران امر آموزش، در برنامه‌های تربیت دانشجو این موارد را در نظر بگیرند.

مقدمه

دانشگاه به عنوان مهم‌ترین پایگاه علمی پرورش نیروی متخصص، آگاه و با تجربه، نقش بسیار مهمی را در توسعه جامعه ایفا می‌کند (۱، ۲). نیروی انسانی به‌عنوان مهم‌ترین سرمایه‌ی هر سازمان، در نظر گرفته می‌شود که می‌بایست صلاحیت‌های لازم مربوط به آن حرفه را داشته باشند (۳). هرساله تعداد زیادی دانشجو در رشته‌های مربوط به حوزه سلامت، پذیرش و پس از طی دوره آموزشی، فارغ‌التحصیل می‌شوند. اما عده‌ای از آن‌ها به دلایل مختلف دیرتر فارغ‌التحصیل شده و یا به علت افت تحصیلی از ادامه تحصیل محروم و یا اخراج می‌شوند (۴). برای مفهوم افت تحصیلی

تعاریف متفاوتی ارائه شده است که همه آن‌ها بر روی ناتوانی فراگیران در دستیابی به مجموعه مهارت‌هایی که انتظار می‌رفت آموخته شوند، اتفاق نظر دارند (۵). یونسکو افت تحصیلی دانشجویان را به صورت تکرار پایه، ترک تحصیل زودهنگام و کاهش کیفیت آموزشی فراگیران تعریف می‌کند (۶). آمارهای متفاوتی از افت تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی گزارش شده است، به‌طوری‌که در مطالعه خوشی و همکاران این آمار ۲۵ درصد (۷) و در مطالعه ترکاشوند و همکاران ۲۵/۶ درصد گزارش شده است (۴). شواهد نشان می‌دهد که بیشترین افت تحصیلی در مقطع کارشناسی اتفاق

می‌افتد (۱۰، ۱۱). افت تحصیلی، همواره از چالش‌های عمده مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌ها بوده است و منجر به مشکلات زیادی برای دانشجویان و موسسات آموزشی می‌شود (۸، ۹). پرستاران سهم بزرگی از نیروی انسانی نظام سلامت را به خود اختصاص می‌دهند و نقش مهمی در ارتقای سطح سلامت جامعه ایفا می‌کنند.

دانشجویان دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت، بعد از پایان دوره‌ی دانشگاهی، مسئول ارائه خدمات سلامت به جامعه هستند و ممکن است به علت مشکلات مربوط به افت تحصیلی، قادر نباشند صلاحیت علمی و مهارتی لازم برای ورود به حرفه مورد نظر را کسب کنند (۱۰، ۱۱). ضروری است که دانشجویان پرستاری در طول تحصیل خود صلاحیت‌های ضروری مورد نیاز حرفه را کسب کنند (۱۲). نتایج یک مطالعه نشان داد که افت تحصیلی دانشجویان پرستاری می‌تواند با تعلل در فارغ‌التحصیل کردن دانشجویان، از دست رفتن درآمدهای پیش‌بینی شده و هزینه‌های اضافی مرتبط با تمدید مدت زمان تحصیل، باعث ایجاد هزینه برای دانشجویان و دانشکده شوند (۱۳). نتایج مطالعه دیگری نشان داد که شکست تحصیلی و تکرار واحد درسی، پیامدهای عاطفی، اجتماعی و مالی برای دانشجو، دانشکده و حرفه پرستاری به همراه دارد که می‌تواند منجر به تربیت نیروی انسانی ناکارآمد، کمبود نیروی پرستار و تحت تاثیر قرار گرفتن سلامت جامعه شود (۱۴). در سال‌های اخیر میزان پذیرش دانشجو در رشته پرستاری رشد چشمگیری داشته است، اما همچنان نظام سلامت با کمبود نیروی انسانی پرستار مواجه است (۱۵).

مطالعات نشان داده‌اند که عوامل متنوع قابل پیش‌بینی فراوانی، مانند اعتیاد به مواد مخدر (۱۶)، فقدان انگیزه، بی-علاقگی به رشته تحصیلی، درگیری‌های روحی روانی، عدم تمرکز بر روی دروس (۱۷)، زیاده‌روی در استفاده از فضای مجازی (۱۸)، مسائل اقتصادی (۱۹)، عوامل شخصیتی، طرح درس‌ها و نحوه آموزش مدرسين (۲۰)، دیدگاه و مشخصات اساتید، فرآیند تعامل استاد و دانشجو، شیوه تدریس و ارزشیابی استاد (۲۱) می‌توانند در ایجاد افت تحصیلی دانشجویان نقش به‌سزایی داشته باشد. با توجه به آمار روز-افزون افت تحصیلی دانشجویان و تاثیر جبران‌ناپذیر آن بر ابعاد مختلف فردی، اجتماعی، اقتصادی و سلامت جامعه (۱۹)، هر سیستم آموزشی می‌بایست نسبت به افت تحصیلی فراگیران

خود حساس باشد (۲۲). با ریشه‌یابی عوامل موثر بر افت تحصیلی دانشجویان و برنامه‌ریزی مناسب برای کاهش آن‌ها، می‌توان این مشکلات را به حداقل مقدار ممکن رساند (۱). از آنجایی‌که افت تحصیلی دانشجویان می‌تواند تحت تاثیر بافت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه باشد، لازم است تا مشکل مورد نظر مورد کاوش قرار بگیرد. بیشتر مطالعات انجام شده در این زمینه به شیوه توصیفی-تحلیلی انجام گرفته‌اند. با توجه به اهمیت موضوع، نیاز است تا مشکل مورد نظر از ابعاد مختلف و به صورت ریشه‌ای مورد ارزیابی قرار گیرد. شناسایی تجربیات ذی‌نفعان در این امر می‌تواند نقش به‌سزایی در شناسایی مناسب علل افت تحصیلی و راه‌های پیشگیری از آن داشته باشد. یکی از شخصیت‌های که بیشترین تعامل را با دانشجویان دارند اساتید هستند، که بررسی درک آن‌ها، در کنار تجربه دانشجویان از موقعیت، می‌تواند در شناسایی عوامل تاثیرگذار در افت تحصیلی کمک کننده باشد. لذا به نظر می‌رسد انجام مطالعه به شیوه کیفی بتواند در ریشه‌یابی افت تحصیلی در بافت مورد نظر کمک کننده باشد. بنابراین این مطالعه با هدف تبیین درک دانشجویان و اساتید پرستاری از افت تحصیلی، انجام شد.

روش‌ها

این پژوهش با روش کیفی و با استفاده از رویکرد تحلیل محتوایی قراردادی در سال ۱۴۰۲ در دانشگاه علوم پزشکی لرستان انجام شد. جامعه پژوهش این مطالعه دانشجویان و اعضای هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی خرم‌آباد بودند.

معیارهای ورود به مطالعه برای دانشجویان شامل؛ تمایل به شرکت در مطالعه، کاهش معدل ترم به میزان دو نمره کمتر از نیم سال تحصیلی قبل و سابقه مشروط شدن بود و این معیارها برای اساتید شامل؛ سابقه تدریس تئوری یا عملی حداقل به مدت دو ترم تحصیلی بود. معیارهای خروج شامل؛ عدم ادامه همکاری بعد از انتخاب فرد به عنوان مشارکت‌کننده بود.

مشارکت‌کنندگان بر اساس نمونه‌گیری مبتنی بر هدف، از میان جمعیت هدف انتخاب، و رضایت آگاهانه از آنها جهت شرکت در مطالعه کسب می‌شد. اولین مصاحبه با دانشجوی ترم هشتم که تجربه مشروط شدن را در کارنامه تحصیلی خود

داشت، در مکانی آرام در دانشکده برگزار شد. شرکت کنندگان دیگر به روش مبتنی بر هدف و به صورت گلوله برفی، با معرفی از طرف اساتید و آموزش دانشکده شناسایی می شدند. سپس پژوهشگر با آنها تماس می گرفت با در نظر گرفتن ترجیحات مشارکت کنندگان از نظر زمان و مکان، مصاحبه در دانشکده و یا بیمارستان برگزار شد. اطلاعات با انجام مصاحبه های نیمه ساختارمند گردآوری شدند. قبل از شروع مصاحبه، محقق مجدداً خود را معرفی نموده و اهداف پروژه را برای آنها توضیح داد و به مصاحبه شوندگان اطمینان داده - شد که کلیه ی موارد ذکر شده در مصاحبه محرمانه خواهد ماند. رضایت شفاهی و کتبی جهت ضبط مصاحبه گرفته شد. بعضی سوالات مربوط به دانشجویان بدین صورت بود: لطفاً در مورد دوره تحصیلی خود در دانشگاه صحبت بفرمایید. تجربه خود را در مورد ورود به دانشکده بیان کنید. در مورد تجربه خود در ارزیابی های تحصیلی صحبت بفرمایید. تجربه خودتان را در رابطه با افت تحصیلی بیان نمایید. چه اتفاق ناخوشایندی در مورد نحوه تدریس یا کارآموزی در دانشکده برای شما رخ داد. آیا در روند تحصیل نظری یا عملی دچار مشکل شده اید. تعریف کنید. چرا؟ تجربه خود را در رابطه با پیشرفت تحصیلی توضیح دهید؟ البته نوع و محتوای سوالات با توجه به موقعیت و تجربه افراد شرکت کننده در مطالعه متفاوت بود. همچنین در طول مصاحبه با سوالات کاوشی از قبیل می توانید یک مثال بزنید؟ دیگر چی؟ شرکت کنندگان تشویق به ادامه مصاحبه شدند. طول زمان هر مصاحبه بین ۲۰-۳۰ دقیقه بود. نمونه گیری تا زمانی ادامه پیدا کرد که داده ها به اشباع رسیدند، به طوری که داده جدیدی از مصاحبه دریافت نمی شد. در این مطالعه، هم زمان با انجام مصاحبه ها تجزیه و تحلیل داده ها بر اساس روش پیشنهادی Lundman و Graneheim انجام شد (۲۳). به این صورت که بلافاصله بعد از هر مصاحبه، متن به صورت کلمه به کلمه دست نویس و تایپ می شد. ادامه مراحل انجام تحلیل عبارت بود از: ۱- پیاده سازی

مصاحبه های انجام شده و مرور مکرر آنها به منظور دریافت درک صحیح از کل موارد پیاده شده؛ ۲- استخراج واحدهای معنایی و دسته بندی نمودن آنها به عنوان زیرطبقه؛ ۳- خلاصه و دسته بندی نمودن زیرطبقات و انتخاب برجسته مناسبی برای آنها؛ ۴- مرتب نمودن طبقات بر اساس مقایسه شباهت ها و تفاوت های موجود در زیرطبقات ۵- انتخاب عنوان مناسبی که قابلیت پوشش زیرطبقات را داشت.

جهت اطمینان از صحت و پایایی داده ها (Rigor) از معیارهای مقبولیت (Credibility)، انتقال پذیری (Transferability)، همسانی (Consistency) و تایید پذیری (Confirmability) مطابق رویکرد لینکلن و گوبا استفاده گردید (۲۴). برای اطمینان از اعتبار داده ها سعی شد که پژوهشگر با مشارکت کنندگان ارتباط طولانی مدت داشته باشد، که این امر می توانست به جلب اعتماد آنها کمک کند. سعی شد که مشارکت کنندگان از نظر سن، جنس، ترم تحصیلی، ساکن خوابگاه بودن، بومی و یا غیر بومی بودن و تجربه افت تحصیلی حداکثر میزان تنوع را داشته باشند. برای تایید پذیری، بعد از تشکیل کدهای اولیه از نظرات شرکت کنندگان جهت صحت کدها و تفاسیر، اطمینان حاصل شد و در صورتی که کدها با نظرات مشارکت کنندگان مغایرت داشت، اصلاح صورت می گرفت. برای تامین همسانی، از شیوه کنترل توسط دو ناظر خارجی از اعضای هیئت علمی و متخصص در زمینه تحقیق کیفی استفاده و توافق نظر بر روی کدهای انتخابی و طبقه بندی انجام یافته، صورت می گرفت. برای تامین انتقال پذیری سعی شد که کلیه اقدامات انجام شده در طول انجام مطالعه و همچنین یافته های استخراج شده از مطالعه، با جزئیات کامل و به شکل شفاف گزارش شوند.

یافته ها

داده ها با استفاده از ۱۴ مصاحبه چهره به چهره انفرادی (۱۰ زن و ۴ مرد) جمع آوری شدند (جدول ۱).

جدول ۱: اطلاعات جمعیت شناختی مشارکت کنندگان در مصاحبه های فردی

شماره	جنسیت	سن	ترم تحصیلی	جایگاه	شماره	جنسیت	سن	ترم تحصیلی	جایگاه
۱	زن	۲۰	۳	دانشجو	۹	زن	۲۱	۳	دانشجو
۲	زن	۲۱	۴	دانشجو	۱۰	زن	۲۵	۸	دانشجو
۳	زن	۲۵	۸	دانشجو	۱۱	زن	۱۹	۲	دانشجو
۴	زن	۱۹	۲	دانشجو	۱۲	مرد	۲۳	۸	دانشجو
۵	مرد	۲۲	۶	دانشجو	۱۳	زن	۵۵	-	مدرس
۶	مرد	۲۴	۸	دانشجو	۱۴	مرد	۴۰	-	مدرس
۷	زن	۲۳	۸	دانشجو					
۸	زن	۲۰	۵	دانشجو					

ضعف الهام بخشی فضای آموزشی (با طبقات عدم رضایت تحصیلی، ضعف در مدیریت فرآیندهای آموزشی و نامناسب بودن زیرساخت‌های خوابگاهی) قرار گرفتند. (جدول ۲).

بعد از تحلیل، داده‌ها در دو طبقه اصلی شامل؛ گذار ناموفق به زندگی دانشجویی (با طبقات ورود به محیط ناآشنا، عدم آمادگی جداسدن از خانواده، شکست در سازگاری با زندگی خوابگاهی، رهایی از محدودیت‌های خانواده و داشتن زمینه آسیب‌پذیری) و

جدول ۲: زیر طبقات و طبقات اصلی استخراج شده از داده‌ها

طبقات اصلی	طبقات	زیر طبقات
گذار ناموفق به زندگی دانشجویی	ورود به محیط ناآشنا	مواجهه با افراد متنوع عدم آشنایی با قوانین و مقررات سختی دور شدن از خانواده داشتن شخصیت وابسته
	عدم آمادگی جداسدن از خانواده	ناتوانی در داشتن زندگی گروهی نقصان مدیریت زمان احساس آزادی درگیری عاطفی با جنس مخالف
	شکست در سازگاری با زندگی خوابگاهی	ضعف اقتصادی خانواده نابسامان پیشینه تحصیلی ضعیف
	رهایی از محدودیت‌های خانواده	بی‌علاقگی به رشته هویت حرفه‌ای خدشه‌دار رفتار نامناسب اساتید
ضعف الهام بخشی فضای آموزشی	داشتن زمینه آسیب‌پذیری	کم‌رنگ بودن نقش مشاوران تحصیلی عدم وجود جو تعاملی مبتنی بر احترام نامناسب بودن برنامه‌های درسی استاندارد نبودن روند ارزشیابی
	عدم رضایت تحصیلی	ضعف در مدیریت فرآیندهای آموزشی نامناسب بودن زیرساخت‌های خوابگاهی
	عدم رضایت تحصیلی	ضعف در داشتن امکانات رفاهی استفاده از نیروی انسانی بدون صلاحیت در مدیریت

۱- گذار ناموفق به زندگی دانشجویی

دانشجویان در زمان پذیرفته‌شدن در دانشگاه، ممکن است برای اولین بار فضای خانواده را ترک کنند و وارد محیطی جدید و بزرگ با تنوع جمعیتی زیاد شوند، که برای سازگاری با این شرایط از راهکارهای مختلفی استفاده می‌کنند. در این طبقه اصلی پنج طبقه شامل ورود به محیط ناآشنا، عدم آمادگی جداسدن از خانواده، شکست در سازگاری با زندگی خوابگاهی، رهایی از محدودیت‌های خانواده و داشتن زمینه آسیب‌پذیری جای گرفتند.

۱-۱- ورود به محیط ناآشنا: دانشجویان زمان ورود به دانشگاه، وارد فضای غریبی می‌شوند که آشنایی قبلی با آن را ندارند و در مواجهه با حجم زیادی از دانشجویان با تنوع قومیتی متفاوت و از هر دو جنس قرار می‌گیرند. آن‌ها برای سازگاری با این محیط، نیازمند گذشت زمان و حمایت هستند. در این طبقه دو زیرطبقه شامل مواجهه با افراد متنوع

و عدم آشنایی با قوانین و مقررات قرار گرفتند.

۱-۱-۱- آشنایی با افراد متنوع: داده‌ها نشان دادند که دانشجویان در زمان ورود به دانشگاه وارد محیط غریبی می‌شوند که در آن افراد مختلف از دو جنس با فرهنگ و سطح فکری متفاوت وجود دارند. مشارکت‌کنندگان ذکر کرده بودند که همگروهی با این افراد در محیط دانشگاه و کلاس‌های درس، در روزهای نخستین تحصیل، استرس‌زا بوده و ممکن است باعث افت تحصیلی شود. در این ارتباط یکی از مشارکت‌کنندگان ذکر می‌کند "با دیدن افراد مختلف با دیدگاه‌ها و قومیت‌های مختلف دچار بحران شخصیتی شدم، فضای غریب شهر و اخت شدن با تمام این شرایط وقت و انرژی زیادی از من گرفت و با افت تحصیلی شدیدی مواجهه شدم و چند واحد را نتوانستم پاس کنم" (م ۴- دانشجوی). همین مشارکت‌کننده در جای دیگری می‌گوید "بیشترین افت در ترم‌های اول بود، که تمرکز در کلاس کم است، حواس پرت

می‌شود پسر و دختر در یک کلاس هستند هرکدام آن‌ها به نحوی جوگیر می‌شوند، شوخی بی‌جا برای مسخره کردن و خندیدن...." (م ۴- دانشجو).

۱-۲-۱- **عدم آشنایی با قوانین و مقررات:** داده‌ها نشان دادند که دانشجویان در اولین ترم تحصیلی، به خاطر ورود به محیط جدید، آشنا نبودن با قوانین و مقررات و فرآیندهای آموزشی ممکن است دچار استرس و اضطراب شوند. یکی از شرکت‌کنندگان در این مورد ذکر می‌کند "عادت به مطالعه کتاب‌های دانشگاهی نداشتم، با نحوه ارزشیابی اساتید آشنایی نداشتم، حتی نمی‌دانستم چطوری با اساتیدم ارتباط برقرار کنم، نمی‌دانستم آئین نامه آموزشی چگونه است،" (م ۲- دانشجو).

۱-۲-۲- **عدم آمادگی جاداشدن از خانواده:** یکی از مواردی که می‌تواند آینده تحصیلی دانشجویان را تحت تاثیر قرار دهد، وابستگی است. جدایی از خانواده برای بسیاری از دانشجویان می‌تواند به عنوان یکی از علت‌های افت تحصیلی باشد. دانشجویان در این دوره، استقلال در زیستن را برای اولین بار تجربه می‌کنند و این امر می‌تواند مانعی برای مطالعه و یادگیری آن‌ها باشد. در این طبقه دو زیرطبقه دوری از خانواده و داشتن شخصیت وابسته قرار گرفتند.

۱-۲-۱- **دوری از خانواده:** داده‌ها نشان دادند که جدایی از خانواده در ترم اول، می‌تواند باعث استرس و اضطراب در دانشجویان شود و این امر باعث اختلال در روند تحصیلی آن‌ها شود. یکی از شرکت‌کنندگان در این ارتباط ذکر می‌کند "در ترم اول یکی از علت‌های افت، دوری از خانواده بود. دلتنگی برای خانواده باعث شده بود نتوانم درس بخوانم" (م ۳- دانشجو).

۱-۲-۲- **داشتن شخصیت وابسته:** داده‌ها نشان دادند که برخی از دانشجویان به خاطر داشتن شخصیت وابسته، تحمل جدایی از خانواده و تنها زندگی کردن را ندارند، که این موارد می‌تواند باعث افت تحصیلی آن‌ها شود. یکی از شرکت‌کنندگان در این زمینه ذکر می‌کند "شرایط تنها زندگی کردن و دوری از خانواده روی معدلم تاثیر گذاشته بود...." (م ۱۲- دانشجو).

۱-۳- **شکست در سازگاری با زندگی خوابگاهی:** ورود به زندگی خوابگاهی می‌تواند به عنوان یک عامل استرس‌زا برای دانشجویان تلقی شود. در خوابگاه‌ها افراد مختلف با شخصیت، فرهنگ و سبک زندگی متفاوت زندگی می‌کنند، و خود خوابگاه‌ها تابع یک سری قوانین هستند که ممکن است برای

دانشجویان خوشایند نباشد. در این طبقه دو زیرطبقه شامل ناتوانی در داشتن زندگی گروهی و نقصان مدیریت زمان قرار گرفتند.

۱-۳-۱- **ناتوانی در داشتن زندگی گروهی:** داده‌ها نشان دادند که دانشجویان از فضای خصوصی خانواده وارد محیط عمومی خوابگاه می‌شوند که می‌بایست با افراد مختلف همزیستی داشته باشند. مشارکت‌کنندگان ذکر کرده بودند که سازگاری با سلاقی مختلف، برای برخی از دانشجویان ممکن است به سختی انجام شود که می‌تواند روی وضعیت تحصیلی آن‌ها تاثیر گزار باشد. در این زمینه یکی از شرکت‌کنندگان ذکر می‌کند "ارتباط با دانشجویان و سازگاری در خوابگاه را نمی‌دانستم، بیدار ماندن‌های شبانه بچه‌ها، خواب و استراحتم در خوابگاه بهم خورده بود...." (م ۲- دانشجو).

۱-۳-۲- **نقصان مدیریت زمان:** داده‌ها نشان دادند که قرار گرفتن در محیط‌های شلوغ، دیر خوابیدن و زود بیدار شدن، باعث اختلال در خواب و استراحت طبیعی دانشجویان می‌شود. مشارکت‌کنندگان ذکر کرده بودند که در محیط شلوغ خوابگاه، دانشجویان مدیریت زمان را از دست می‌دهند و دچار استرس و اضطراب می‌شوند. همین شرکت‌کننده در ادامه ذکر می‌کند "مدیریت زمان از دستم رفته بود گیج و منگ بودم، همه این‌ها باعث حساسیت شدید من شده بود و از لحاظ روانی تحت تاثیر جو بد خوابگاه قرار گرفته بودم" (م ۲- دانشجو).

۱-۴- **رهایی از محدودیت‌های خانواده:** جاداشدن از خانواده در بعضی موارد برای دانشجو به منزله رهایی از قید و بند محدودیت‌ها است. کم شدن نظارت خانواده باعث می‌شود آن‌ها بیشتر وقت خود را با دوستان بگذرانند، در فضاهای مجازی بیش از حد درگیر باشند، شبها در کنار دوستان، با روش‌های مختلف، خود را سرگرم کنند و از انواع مواد روانگردان استفاده کنند. در این طبقه دو زیرطبقه شامل احساس آزادی و درگیری عاطفی با جنس مخالف قرار گرفتند.

۱-۴-۱- **احساس آزادی:** داده‌ها نشان دادند که برخی از دانشجویان ورود به دانشگاه را شروعی برای آزاد شدن از قید و بند خانواده قلمداد می‌کردند. مشارکت‌کنندگان ذکر کرده بودند که بعد از ورود به دانشگاه احساس آزادی کرده و بیشتر وقت خود را به موارد غیر آموزشی و خوش‌گذرانی با دوستان اختصاص داده بودند. مشارکت‌کننده‌ای در این زمینه می‌گوید "آمدن از محیطی که سخت‌گیری زیاد بود به محیطی آزاد، باعث شد روابط نامناسب پیدا کنم و مشکلاتم را با آن‌ها رفع

کنم؛ غرق شدن با دوستان، شب زنده‌داری مکرر و غرق شدن در ماهواره و تماشای فیلم، پارک رفتن مکرر با دوستان، رفتن به سمت سوء مصرف مواد.... خودم را با مواد سرگرم می‌کنم هدف از درس خواندن فقط رهایی از خانواده است وگرنه علاقه‌ای به درس ندارم...." (م ۹- دانشجوی). شرکت‌کننده دیگری ذکر می‌کند "وارد فضاهای مجازی و شبکه‌های اجتماعی شدم، کلی از وقتم را درگیر این فضاها بودم و خودم را سرگرم می‌کردم" (م ۵- دانشجوی).

۱-۴-۲- درگیری عاطفی با جنس مخالف: یکی از موارد دیگری که می‌تواند در افت تحصیلی دانشجویان موثر باشد؛ برقراری روابط عاطفی با جنس مخالف است. درگیری‌های عاطفی متنوع و در پی آن شکست‌های عاطفی پی‌درپی تأثیرات منفی بر روی سلامت روان و وضعیت تحصیلی دانشجویان دارد. یکی از مشارکت‌کنندگان در مورد تجربه بد خود از درگیری عاطفی و شکست بعد از آن ذکر می‌کند: "ترم اول و دوم مشروطی دارم که به دلیل درگیر شدن در روابط عاطفی بود. سر جلسه بعضی امتحانات، به خاطر حضور کنار این آقا کلاً حاضر نشدم و غیبت خوردم، یا بخاطر تماس‌های مکرر و وابستگی در طول رابطه حتی شب امتحانم به صورت اصولی درس نمی‌خواندم و باعث مشروط شدنم در دو ترم متوالی شد" (م ۱- دانشجوی). یکی دیگر از شرکت‌کنندگان اظهار داشت "درگیری‌های عاطفی و شکست‌های پی‌درپی در این مسائل سبب گرایش من به این مواد شد" (م ۹- دانشجوی).

۱-۵-۵- داشتن زمینه آسیب‌پذیری: وضعیت بد اقتصادی دانشجویان، متعلق بودن به خانواده متشنج و داشتن سوابق آموزشی نامناسب قبل از ورود به دانشگاه یا بروز هم‌زمان این تغییرات در خانواده با شروع دوره دانشجویی می‌تواند زمینه‌ساز افت تحصیلی دانشجویان هنگام ورود به دانشگاه باشد. در این طبقه اصلی، سه زیرطبقه شامل ضعف اقتصادی، خانواده نابسامان و پیشینه تحصیلی ضعیف قرار گرفتند.

۱-۵-۱- ضعف اقتصادی: یکی از علل افت تحصیلی دانشجویان تلاش برای داشتن درآمد و ورود به مشاغل مختلف به دلیل مشکلات مالی است. که این امر می‌تواند منجر به خستگی و محدودیت وقت برای مطالعه در دانشجو شود. یکی از مشارکت‌کنندگان در این ارتباط ذکر می‌کند "برای این‌که هزینه مالی به خانواده وارد نشود از همان ترم اول در خانه سالمندان تحت پوشش بهزیستی مشغول به کار شدم" (م ۳- دانشجوی). مشارکت‌کننده دیگر در ادامه ذکر می‌کند "از طرفی به صورت پاره وقت هم در بوتیکی مشغول به کار هستم و این

امر باعث خستگی و جاماندن از درس می‌شود" (م ۵- دانشجوی). دانشجویی دیگر در مورد خستگی خود می‌گوید "مقداری سختی‌ها به من فشار آورده، خسته و عصبی هستم. از زندگی کار و درس خسته شدم نیاز به استراحت دارم مسئولیت روی دوشم سنگینی می‌کند" (م ۶- دانشجوی).

۱-۵-۲- خانواده نابسامان: مشکلات خانوادگی مانند مخدوش شدن رابطه والدین و جدایی آن‌ها از همدیگر می‌توانند در روند تحصیلی دانشجویان موثر باشند. همچنین سخت‌گیری خانواده‌ها در زمان پرورش فرزند و رهایی آن در زمان دانشجویی می‌تواند به عنوان عوامل تأثیرگذار در افت تحصیلی دانشجو باشد. یکی از شرکت‌کنندگان در این ارتباط ذکر می‌کند "از دو ترم پیش با شروع مشکلات خانوادگی و اختلاف و جدایی خانواده، افت تحصیلی من هم در درس‌ها شروع شد" (م ۵- دانشجوی). مشارکت‌کننده دیگر در ارتباط با رابطه بد با ناپدری و عدم تمایل برای برگشت به آغوش خانواده ذکر می‌کند "رابطه‌ام با ناپدری به شدت بد است. خیلی امر و نهی می‌کند، گیر زیاد می‌دهد." (م ۹- دانشجوی).

۱-۵-۳- پیشینه تحصیلی ضعیف: تاریخچه بد تحصیلی دانشجویان قبل از ورود به دانشگاه از عوامل موثر در روند تحصیلی آن‌ها است. یکی از شرکت‌کنندگان در این ارتباط ذکر می‌کند "دانشجویان امروزه، در علوم پایه، املای کلمات، انشائوسی که از نظر نوشتاری آن‌ها را قوی می‌کرد یا آنها را وادار به تامل می‌کند، ضعیف هستند. متأسفانه در سال‌های اخیر هم این کاهش سطح سواد بیشتر به چشم می‌خورد. من ریشه افت در دانشگاه را از تحصیلات پایه یا همون دبیرستان و مدرسه می‌دانم، وقتی فرد در محیط دانشگاه قرار می‌گیرد و دانشجو می‌شود، چون آمادگی آموزشی در دوره پیش‌دانشگاهی را کسب نکرده است، قوه قضاوت و تحلیل آن‌ها کم است...." (م ۱۳- مدرس).

۲- ضعف الهام‌بخشی در فضای آموزشی

کلیه امکانات و فرآیندهای مربوط به پذیرش، اسکان، آموزش و پایش دانشجویان در دانشگاه می‌توانند با ایجاد انگیزه بیرونی و حمایت دانشجویان، در روند تحصیلی آن‌ها تأثیر مثبت داشته باشند. در این زمینه، فضای دانشگاه و همچنین رفتار و عملکرد کارکنان و اساتید بایستی به نحوی باشد که برای دانشجویان انگیزه‌بخش بوده و موجبات تشویق، تقویت و پیشرفت تحصیلی در آن‌ها را فراهم کند. در این طبقه اصلی،

سه طبقه شامل؛ عدم رضایت تحصیلی، ضعف در مدیریت فرآیندهای آموزشی و نامناسب بودن زیرساخت‌های خوابگاهی، قرار گرفتند.

۲-۱- عدم رضایت تحصیلی: دانشجویان برای ورود به دانشگاه انگیزه و تصورات مختلفی دارند، ولی زمانی که وارد دانشگاه می‌شوند ممکن است شرایط دانشگاه و رشته را متفاوت از تصورات قبلی خود درک کنند و این امر می‌تواند باعث عدم رضایت تحصیلی آن‌ها شود. در این طبقه اصلی پنج زیرطبقه شامل؛ بی‌علاقگی به رشته، هویت حرفه‌ای خدشه‌دار، رفتار نامناسب اساتید، کم‌رنگ بودن نقش مشاوران تحصیلی و عدم وجود جو تعاملی مبتنی بر احترام قرار گرفتند.

۲-۱-۱- بی‌علاقگی به رشته: پرستاری به‌عنوان یک حرفه مراقبتی، از نیازهای اساسی جامعه است. برخی از دانشجویان با وجود این که علاقه‌ای به این رشته ندارند، ولی فقط به خاطر بازار کار خوب این رشته، وارد حرفه می‌شوند. در برخی موارد نیز با اصرار والدین در رشته‌ای پذیرفته می‌شوند که نسبت به آن آشنایی کافی ندارند. این امر باعث بی‌انگیزگی آن‌ها در طول دوره آموزشی و افت تحصیلی مکرر آن‌ها می‌شود. یکی از مشارکت‌کنندگان در این زمینه ذکر می‌کند: "زیاد علاقه‌ای به درس ندارم بیشتر به ورزش تربیت بدنی علاقمند هستم، با پافشاری پدر و مادرم، دانشگاه می‌روم، مخصوصاً پدرم ... (م ۸- دانشجوی).

۲-۱-۲- هویت حرفه‌ای خدشه‌دار: دانشجویان برای توانمندشدن در رشته پرستاری یک برنامه آموزشی سخت و سنگین را در طول تحصیل خود تجربه می‌کنند. آن‌ها ملزم به گذراندن واحدهای بسیار زیاد و دشواری به صورت تئوری، عملی، کارآموزی و کارورزی هستند. یکی از عوامل موثر در افت تحصیلی دانشجویان تناقضاتی است که بین دروس تدریس شده به عنوان واحد تئوری و محیط کارآموزی وجود دارد. دانشجویان بر اساس استانداردها در واحدهای تئوری مطالبی را مطالعه می‌کنند که در محیط بالینی به دلیل کمبود امکانات و نیروی انسانی اجرا نمی‌شوند. این موارد باعث یاس و ناامیدی آن‌ها از روند تحصیلی می‌شود. یکی از شرکت‌کنندگان در این ارتباط ذکر می‌کند: "همچنین تناقض بین دروس تئوری و آن چیزی که در بالین است، انگیزه‌ها را برای مطالعه کم می‌کند" (م ۱۴- مدرس). همچنین دانشجویان با ورود به محیط بالینی و تماس با پرستاران شاغل بیمارستان‌ها، متوجه می‌شوند بعد از گذراندن یک دوره تحصیلی و برنامه آموزشی سخت، باید وارد حرفه‌ای شوند که

طاقت‌فرسا بوده و حقوق و مزایای آن متناسب با حرفه نمی‌باشد و این امر باعث بی‌انگیزگی و افت تحصیلی آن‌ها می‌شود. یکی از شرکت‌کنندگان ذکر می‌کند: "چرا جوانی، شادابی و نشاطم را برای درسی بگذارم که آخر و عاقبت ندارد، اکثر پرستارهایی که در محیط بالین هستند از کارشان راضی نیستند. کمی حقوق، نبود امکانات رفاهی و مشکلات در محیط بالین..." (م ۸- دانشجوی). شرکت‌کننده دیگری می‌گوید: "هرجا می‌رفتیم می‌گفتند چرا آمدی این رشته، می‌رفتی شغل آزاد، دست فروشی، آنلاین شاپ و آرایشگری و کار زیبایی که درآمدش بیشتر، استرسش کمتر، دردسر کمتر، فحش و بد و بیراه نمی‌شنوی از بیمار و همراه..." (م ۴- دانشجوی).

۲-۱-۳- رفتار نامناسب اساتید: دانشجویان اساتید خود را به‌عنوان الگو قرار می‌دهند و هر فعالیت گفتاری و یا رفتاری آن‌ها می‌تواند بر روند تحصیلی و انگیزه دانشجویان موثر باشد. مشارکت‌کنندگان ذکر کرده بودند که در فرآیند آموزشی می‌بایست از اساتیدی استفاده شود که رفتار آن‌ها امیدبخش بوده و تعامل سازنده‌ای را با دانشجو و ذی‌نفعان داشته باشند. یکی از مشارکت‌کنندگان در این ارتباط ذکر کرده بود: "بعضی از اساتید با حرفی دلسردمان می‌کنند، به‌طور مثال می‌گویند شما پرستار نمی‌شوید، اصلاً برای پرستاری ساخته نشدید..." (م ۱۰- دانشجوی). همین مشارکت‌کننده در مورد تاثیر روحیات اساتید در انگیزه دانشجویان ذکر می‌کند: "از طرفی، شور شوق استاد برای آموزش ما را به وجد می‌آورد و به ما انگیزه می‌دهد درس بخوانیم. استادی که با شور شوق و روحیه شاد و علاقه وارد کلاس می‌شود، دانشجویان متوجه می‌شوند و یا برعکس، اگر خسته باشد ما هم خسته می‌شویم..." (م ۱۰- دانشجوی). مشارکت‌کننده دیگر در ارتباط با تاثیر ظاهر استاد در ایجاد انگیزه آن‌ها می‌گوید: "شخصیت استاد، حتی نحوه صحبت و لباس پوشیدن و نگاه کردن او روی نگرش دانشجو به درس آن استاد تاثیر دارد" (م ۱۳- مدرس). شرکت‌کننده دیگری در ارتباط با ضرورت استفاده از اساتید خاص در ترم اول ذکر کرد: "بهتر است اساتید با اخلاق خوش و موفق در رشته مربوطه، به‌کار گرفته شوند" (م ۴- دانشجوی).

۲-۱-۴- کم‌رنگ بودن نقش مشاوران تحصیلی: داده‌ها نشان دادند که مشاوران در دانشکده نقش منفعل داشته و وظایف خود را بر اساس دستورالعمل‌ها انجام نمی‌دهند. همچنین مشاورین وقت کافی را به دانشجویان تحت سرپرستی خود اختصاص نمی‌دهند، که در این زمینه یکی از مشارکت‌کنندگان ذکر می‌کند: "دیگر این که استاد راهنما و

مشاور بایستی فردی با انگیزه و با وقت آزاد باشد." (م ۳- دانشجو). شرکت‌کننده دیگری در مورد انتظار خود از مشاورین و ضرورت استعدادیابی دانشجویان ذکر می‌کند "چقدر خوب می‌شد سیستمی بود که توانایی‌های دانشجو را ارزیابی می‌کرد که او برای چه رشته‌ای خوب است. بایستی استاد حواسش باشد، دانشجویانی که حضور فیزیکی خوبی در کلاس ندارند و یا فعالیت‌ها را انجام نمی‌دهند، در خطر افت هستند و به آموزش، استاد راهنما و والدین از هر طریقی می‌شود اطلاع بدهند" (م ۱۳- مدرس).

۲-۱-۵- عدم وجود جو تعاملی مبتنی بر احترام: داده‌ها نشان دادند که یکی از مواردی که می‌تواند بر روی روند آموزشی دانشجویان موثر باشد ارتباط مناسب و موثر کلیه ذی‌نفعان در سطح دانشگاه است. داده‌ها نشان دادند که مشارکت‌کنندگان از تعامل با برخی از کارکنان دانشکده رضایت نداشتند، که در این ارتباط یکی از دانشجویان در مورد تجربه بد خود در برگزاری آزمون ذکر می‌کند "سر جلسه امتحان کارشناسان آموزش اصلاً درست برخورد نمی‌کنند، توهین می‌کنند دیگر اعصاب میریزد به هم، ممکن است امتحان را خراب کنیم." (م ۱۱- دانشجو). همین مشارکت‌کننده در مورد ضرورت احترام به دانشجویان ذکر می‌کند "احترام به دانشجو خیلی مهم است، بدون توجه به این‌که درسش خوب است یا نه. اگر مشروطی باشد بالاخره انسان است و شخصیت دارد و بایستی مورد احترام پرسنل اداری آموزشی قرار بگیرد" (م ۱۱- دانشجو). یکی از مشارکت‌کنندگان دیگر در مورد تجربه بد خود ذکر می‌کند "با کارکنان آموزش هم جرات نمی‌کردی صحبت بکنی" (م ۲- دانشجو).

۲-۲- ضعف در مدیریت فرآیندهای آموزشی: یکی از مواردی که می‌تواند در روند آموزشی دانشجویان تاثیر موثر داشته باشد، نحوه مدیریت فرآیندهای آموزشی است. شیوه ارائه دروس، تعداد واحدهای ارائه شده در هر ترم و نحوه ارزشیابی دانشجویان در هر درس، می‌تواند روند تحصیلی دانشجویان را تحت تاثیر قرار بدهد. در این طبقه، دو زیرطبقه شامل نامناسب بودن برنامه‌های درسی و استاندارد نبودن روند ارزشیابی قرار گرفتند.

۲-۱- نامناسب بودن برنامه‌های درسی: دانشجویان در اولین ترم تحصیلی، با حجم زیادی از دروس جدید مواجه می‌شوند، که مدیریت آن‌ها برای دانشجویان به سختی انجام می‌شود. یکی از مشارکت‌کنندگان در این مورد ذکر می‌کند "به دلیل داشتن واحدهای زیاد و سخت، کلاس‌های فشرده،

بایستی ترم اول در آرایش دروس به این مطلب توجه شود که تازه از دبیرستان آمده‌ایم دانشگاه و هنوز جو آن محیط را داریم. واحدها کمتر و آسان‌تر باشند تا کم‌کم سازگار شویم، من یادم است همکلاسی‌های من اکثراً در این ترم معدل پایین داشتند." (م ۳- دانشجو).

۲-۲- استاندارد نبودن روند ارزشیابی: داده‌ها نشان دادند که ارزشیابی دروس ارائه شده در هر ترم، می‌بایست بر اساس معیارهای استاندارد انجام شود. مشارکت‌کنندگان ذکر کرده بودند که برخی از اساتید ارزشیابی دانشجویان را به خوبی انجام نمی‌دهند. یکی از دانشجویان در این مورد می‌گوید "برای ارزشیابی وقت زیادی اختصاص داده نمی‌شود." (م ۷- دانشجو). همین مشارکت‌کننده در نقد روش ارزشیابی اساتید ذکر می‌کند "بایستی اساتید ارزشیابی به‌طور مستمر داشته باشند. سوالات امتحانات یک‌جور نباشد، گاهی تستی گاهی تشریحی گاهی شفاهی، تا استاد بداند دانشجو از نظر درسی در چه وضعیتی است." (م ۷- دانشجو). مشارکت‌کننده دیگری در مورد نقص در ارزشیابی تکوینی ذکر می‌کند "امتحانات هفتگی استادها سر کلاس انجام نمی‌شوند." (م ۱۰- دانشجو).

۲-۳- نامناسب بودن زیرساخت‌های خوابگاهی: داده‌ها نشان دادند که وضعیت ناهماهنگ خوابگاه‌ها می‌تواند روی روند تحصیلی دانشجویان تاثیر داشته باشد، به‌طوری‌که عدم توجه به موارد رفاهی در خوابگاه و همچنین استفاده از نیروی انسانی بدون صلاحیت مناسب، در مدیریت خوابگاه، می‌تواند زمینه‌ساز نارضایتی دانشجویان از روند تحصیلی باشد. در این طبقه، دو زیرطبقه شامل؛ ضعف در داشتن امکانات رفاهی و استفاده از نیروی انسانی بدون صلاحیت در مدیریت خوابگاه قرار گرفتند.

۲-۳-۱- ضعف در داشتن امکانات رفاهی: داده‌ها نشان داد که خوابگاه‌ها می‌بایست امکانات رفاهی مناسب را برای دانشجویان فراهم کنند تا ساکنین آن بتوانند در کنار پرداختن به موارد آموزشی در سایر ابعاد زندگی نیز رشد داشته باشند. یکی از دانشجویان در این ارتباط می‌گوید "فضای خشک و بی‌روح خوابگاه و نبودن تفریحات از مسائل دیگری بود که من را از درس بیزار کرد." (م ۹- دانشجو). مشارکت‌کننده دیگری ذکر می‌کند "فراهم نمودن تفریحات برای دانشجو که بتواند اوقات فراغت خود را به خوبی سپری کند، داشتن باشگاه، استخر، فعالیت فرهنگی از قبیل شعر موسیقی..." (م ۲- دانشجو). همچنین داده‌ها نشان داد که مسئولین خوابگاه می‌بایست تمهیداتی برای اسکان والدین دانشجویان در موارد

خاص داشته باشند. مشارکت‌کنندگان ذکر کرده بودند که برخی از دانشجویان ممکن است به صورت مقطعی میزبان والدین خود در شهر محل تحصیل باشند که مدیران خوابگاه می‌بایست برای آن چاره‌اندیشی داشته باشند. یکی از دانشجویان می‌گوید "گاهی اوقات خانواده می‌آمدند به من سر بزنند اما جایی برای ماندن نداشتند، هزینه هتل و اسکان سنگین بود..." (م ۳- دانشجوی).

۲-۳-۲- استفاده از نیروی انسانی بدون صلاحیت در مدیریت خوابگاه: داده‌ها نشان دادند که در مدیریت خوابگاه‌ها می‌بایست از افراد با صلاحیت استفاده شود. مشارکت‌کنندگان ذکر کرده بودند که استفاده از مسئولین با صلاحیت در مدیریت خوابگاه، می‌تواند در پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان موثر باشد. یکی از دانشجویان در این ارتباط ذکر می‌کند "مسئول خوابگاه، خیلی خوب می‌تواند با شناختی که دارد چیدمان بچه‌های اتاق را درست کند. مسئول خوابگاه بهتر است تحصیل کرده باشد، با روانشناسی آشنا باشد..." (م ۲- دانشجوی).

بحث

در این مطالعه یافته‌ها نشان دادند که عوامل فردی، اجتماعی، خانوادگی و همچنین موارد مربوط به جو آموزشی در کنار فرآیندهای آموزشی و ضعف در زیرساخت‌های دانشگاهی می‌توانند در افت تحصیلی دانشجویان موثر باشند.

گذار ناموفق به دوران دانشجویی حاکی از این است که دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه برای اولین بار فضای خانواده را ترک کرده و وارد فضایی بزرگتر و با تنوع جمعیتی خاص می‌شوند. آن‌ها وارد فضای خوابگاه و استرس‌ها و سختی‌های زندگی خوابگاهی می‌شوند در حالی که آمادگی لازم برای زندگی مستقل از خانواده را ندارند. این تنش‌ها و استرس‌ها بدون داشتن مهارت حل مسئله، باعث می‌شود دانشجو برای سازگاری با این شرایط از راهکارهای نامناسب استفاده کند که عاملی در راستای افت تحصیلی وی می‌شود. مواردی مانند ورود به محیط ناآشنا، عدم آمادگی جدا شدن از خانواده، شکست در سازگاری با زندگی خوابگاهی و رها شدن از محدودیت‌های خانواده، به‌عنوان عواملی هستند که می‌توانند زندگی تحصیلی دانشجویان را تحت تاثیر قرار دهند.

داده‌ها نشان دادند که عدم آشنایی با زندگی دانشجویی می‌تواند زمینه‌ساز افت تحصیلی دانشجویان شود. در راستای یافته‌های این مطالعه، نتایج یک مطالعه نشان داد که

دانشجویان در روزهای اول ورود به دانشگاه، احساس غریبی کرده و ضمن نشان دادن واکنش منفی، دچار استرس و اضطراب می‌شوند (۹). در همین راستا، نتایج یک مطالعه دیگر نشان داد که مشکلات روحی و روانی ناشی از عدم آشنایی با محیط جدید و عدم سازگاری با سایر دانشجویان در محیط‌های آموزشی، می‌توانند زمینه‌ساز افت تحصیلی در دانشجویان شوند (۲۵). لذا پیشنهاد می‌شود والدین، اساتید مشاور، کارکنان امور فرهنگی و رفاهی دانشگاه برای گذار موفق دانشجویان از ترم‌های حساس و آسیب‌پذیر اول و دوم با دانشجو ارتباط مستقیم داشته و محیط مناسب، مفرح و علمی برای دانشجویان فراهم نمایند. برگزاری کارگاه‌های متعدد مرتبط با مهارت‌های سازگاری با دوره دانشجویی و زندگی در خوابگاه مانند کارگاه‌های مدیریت زمان، چگونگی مطالعه موثر، مدیریت روابط عاطفی، پیشگیری از اعتیاد به ویژه در ترم اول و دوم برای دانشجویان ضروری به نظر می‌رسد. همچنین پیشنهاد می‌شود که سازمان آموزش و پرورش با کمک خانواده‌ها، تلاش‌هایی را در جهت استقلال دانش‌آموزان و آمادگی جهت ورود به محیط بزرگ دانشگاه را انجام دهند.

داده‌ها نشان دادند که یکی از مواردی که می‌تواند زمینه‌ساز افت تحصیلی در دانشجویان شود، آسیب‌پذیر بودن دانشجو است. مواردی مانند وضعیت اقتصادی نامناسب، پرورش در خانواده‌های نابسامان و همچنین پیشینه ضعیف تحصیلی دانشجو می‌توانند باعث شکست تحصیلی وی شوند. در راستای یافته‌های این مطالعه، یافته‌های مطالعات دیگری نشان دادند که مشکلات روحی روانی، وضعیت اقتصادی خانواده و کمبود امکانات، می‌توانند در افت تحصیلی دانشجویان موثر باشند (۲۶، ۲۷). همچنین در راستای یافته‌های این مطالعه، یافته‌های مطالعه دیگری نشان داد که معدل دیپلم و رتبه کسب شده در کنکور با افت تحصیلی دانشجویان ارتباط مستقیم داشتند (۷). لذا پیشنهاد می‌شود مشاورین و مجریان آموزشی با انجام برنامه‌های غربالگری در حین ثبت‌نام، دانشجویان آسیب‌پذیر را شناسایی کرده و با انجام حمایت‌های لازم از آن‌ها زمینه افت تحصیلی را به حداقل مقدار ممکن برسانند. همچنین حمایت مالی از دانشجویان با سطح اقتصادی ضعیف‌تر و فراهم کردن امکان کسب درآمد با انجام کار دانشجویی مرتبط با رشته، می‌تواند در حمایت از این دسته از دانشجویان موثر باشد.

داده‌ها نشان داد که تمایل دانشجویان برای رهایی از

محدودیت‌های خانواده می‌تواند زمینه‌ساز افت تحصیلی دانشجویان شود. مشکلات خانوادگی مانند مخدوش شدن رابطه والدین و جدایی آن‌ها از همدیگر و همچنین سخت‌گیری خانواده‌ها در زمان پرورش فرزند و رهایی آن در زمان دانشجویی می‌تواند به عنوان عوامل تاثیرگذار در افت تحصیلی دانشجو باشد. در راستای یافته‌های این مطالعه، نتایج یک مطالعه نشان داد که عوامل درون خانوادگی، جو و فرهنگ حاکم بر خانواده می‌تواند روند آموزشی دانشجویان را تحت تاثیر قرار دهد (۲۸). لذا پیشنهاد می‌شود مشاوره‌های اختصاصی برای خانواده‌ها در این زمینه انجام شود.

در این مطالعه، داده‌ها نشان دادند که یکی از مواردی که می‌تواند افت تحصیلی دانشجویان را تحت تاثیر قرار دهد ویژگی‌های مربوط به اساتید است. در راستای یافته‌های این مطالعه، یافته‌های مطالعه دیگری نشان داد که مدرس می‌بایست تعامل مناسبی با دانشجویان داشته باشد و با تدریس مناسب خود، باعث رشد انگیزه یادگیری در دانشجویان شود (۲۹). دانشجویان اساتید خود را به عنوان الگو قرار می‌دهند و فعالیت گفتاری و یا رفتاری استاد، می‌تواند بر روند تحصیلی و انگیزه دانشجویان موثر باشد. لذا پیشنهاد می‌شود که دانشکده‌ها نهایت دقت را در به‌کارگیری اساتید داشته باشند.

داده‌ها نشان دادند که یکی از عواملی که می‌تواند باعث افت تحصیلی در دانشجویان شود، عدم علاقه به رشته و ناامیدی از آینده کاری خود است. در راستای یافته‌های این مطالعه، یافته‌های یک مطالعه نشان داد که انگیزه و علاقه به رشته تحصیلی و آینده شغلی در رشته تحصیلی می‌تواند از عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان باشند (۴). بی‌انگیزگی دانشجویان می‌تواند در محیط‌های بالین منجر به عدم کسب مهارت لازم در ارائه خدمات سلامت به جامعه شود (۳۰). در این ارتباط یافته‌های یک مطالعه نشان داد که برگزاری کارگاه‌های ارتباطی برای دانشجویان، واحدهای آموزشی دانشکده و همچنین پرسنل بیمارستان‌های آموزشی می‌تواند نقش موثری در ایجاد انگیزه و علاقه به رشته در دانشجویان را داشته باشند (۳۱). لذا پیشنهاد می‌شود مسئولین آموزشی راهبردهای درست و کارآمد را برای تقویت هویت حرفه‌ای مثبت و به تبع آن ارتقای یادگیری در دانشجویان پرستاری را به‌کار گیرند. فضای دانشگاه و همچنین رفتار و عملکرد کارکنان و اساتید بایستی به نحوی باشد که برای دانشجویان انگیزه‌بخش بوده و موجبات تشویق، تقویت و پیشرفت

تحصیلی در آن‌ها را فراهم کند.

داده‌ها نشان دادند که کوریکولوم‌های آموزشی و شیوه ارائه آرایش دروس، می‌تواند در وضعیت تحصیلی دانشجویان موثر باشند. در راستای این یافته، در مطالعات دیگری یافته‌ها نشان دادند که کوریکولوم‌های آموزشی نیاز به بازنگری دارند و می‌بایست بر اساس موقعیت و نیازهای جامعه متناسب‌سازی شوند (۲۲، ۳۲). در این مطالعه، داده‌ها نشان دادند که اساتید می‌بایست از شیوه آموزشی تکوینی و تجمعی در ارزیابی دانشجویان استفاده کنند و در صورتی که ارزشیابی‌ها به درستی انجام نشوند، می‌توانند باعث افت تحصیلی در دانشجویان شوند. ارزشیابی تکوینی می‌تواند باعث کشف مشکلات تحصیلی دانشجو توسط اساتید و انجام اقداماتی برای اصلاح آن‌ها شود (۳۳). لذا پیشنهاد می‌شود که اساتید علاوه بر ارزشیابی پایانی، در طول ترم نیز ارزشیابی دانشجویان را در برنامه کاری خود داشته باشند تا با تشخیص زودهنگام، بتوانند از افت تحصیلی دانشجویان جلوگیری کنند. شکست تحصیلی دانشجویان پرستاری به‌عنوان سرمایه‌های انسانی نظام سلامت، باعث یاس و ناامیدی، سرخوردگی، احساس حقارت و بی‌کفایتی آن‌ها در کنار هدر رفتن منابع ملی می‌شود، که می‌بایست با بهبود کیفیت آموزش و امکانات رفاهی در محیط‌های دانشگاهی و خوابگاه‌های دانشجویی (۱، ۲۶، ۳۴) و همچنین به‌کارگیری مشاورین تحصیلی کارآمد، تا حد ممکن از آن پیشگیری کرد (۱۱).

داده‌ها نشان دادند که وضعیت نابسامان خوابگاه‌ها می‌تواند روی روند تحصیلی دانشجویان تاثیر داشته باشد، به‌طوری‌که عدم توجه به موارد رفاهی در خوابگاه و همچنین استفاده از نیروی انسانی بدون صلاحیت مناسب، در مدیریت خوابگاه، می‌تواند زمینه‌ساز نارضایتی دانشجویان از روند تحصیلی باشد. در راستای یافته‌های این مطالعه، یافته‌های مطالعات دیگری نشان دادند که دانشجویان ساکن خوابگاه بیشتر از مابقی دانشجویان دچار افت تحصیلی شده بودند (۳۵، ۳۶). لذا ضروری به نظر می‌رسد که امکانات رفاهی در جهت رشد آموزشی، اجتماعی و فرهنگی در خوابگاه‌ها، برای دانشجویان فراهم شود و تا حد امکان از نیروی انسانی آموزش‌دیده با صلاحیت مناسب در مدیریت خوابگاه استفاده شود.

از محدودیت‌های مطالعه می‌توان به انجام مطالعه در سطح یک دانشکده اشاره کرد، که با انجام مطالعه به صورت وسیع در سطح همه دانشکده‌های پرستاری کشور و به شیوه کمی، با اطمینان بیشتری می‌توان در مورد کاهش مشکلات موجود،

تصمیم‌گیری کرد.

نتیجه‌گیری

در مجموع نتایج این مطالعه نشان داد که افت تحصیلی پدیده پیچیده‌ای است که در آن یک‌سری دلایل فردی و درونی مربوط به دانشجو مانند گذار نامناسب به مرحله دانشجویی، داشتن زمینه آسیب‌پذیر و عدم رضایت تحصیلی با یک‌سری دلایل مرتبط با فضا و جو آموزشی مانند کافی نبودن انگیزه‌بخشی و حمایت فضای آموزشی با یکدیگر درگیر بوده و منجر به شکست تحصیلی دانشجویان به ویژه در ترم‌های اولیه تحصیل دانشجو در رشته پرستاری می‌شود. ایجاد آمادگی و توانمند کردن دانش‌آموزان برای داشتن زندگی سالم در دوران دانشجویی توسط خانواده و آموزش و پرورش، بازنگری نحوه جذب دانشجویان پرستاری و لحاظ کردن مصاحبه و داشتن علاقه برای ورود به رشته، بازنگری کوریکولوم پرستاری با بررسی اثرات طرح کارروزی در عرصه به دلیل تحمیل و تمرکز بالای بار تحصیلی در ترم‌های پایین‌تر، بازنگری نحوه اداره دفاتر مشاوره و امکان‌سنجی نظارت آن‌ها توسط حوزه معاونت آموزشی، فراهم کردن حمایت مالی برای استفاده از توانمندی دانشجویان ممتاز در قالب کار دانشجویی، تلاش بیشتر حوزه معاونت فرهنگی در ایجاد رفاه مناسب برای دانشجویان در سطح خوابگاه و معاونت آموزشی در سطح بیمارستان‌های آموزشی از جمله پیشنهادات مطالعه حاضر در جهت کاهش افت تحصیلی در دانشجویان پرستاری می‌باشد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاقی پژوهش

جهت تامین ملاحظات اخلاقی، به تمام مشارکت‌کنندگان درباره هدف و نحوه انجام مطالعه توضیح داده شد و اطمینان لازم در مورد حفظ گمنامی و محرمانه بودن اطلاعات و

فایل‌های صوتی، اختیاری بودن شرکت در پژوهش به آن‌ها داده شد. سپس از آنها رضایت آگاهانه کتبی جهت شرکت در مطالعه و ضبط مصاحبه اخذ گردید. در زمان مصاحبه سعی شد، حریم خصوصی مشارکت‌کنندگان حفظ شود. مطالعه در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی لرستان مطرح و با کد اخلاق (IR.LUMS.REC.1396.281) مورد تایید قرار گرفت.

حمایت مالی

این مطالعه حاصل یک طرح پژوهشی با کد ۳۵۳ است که توسط معاونت فناوری دانشگاه علوم پزشکی لرستان مورد حمایت قرار گرفته است.

مشارکت نویسندگان

مفهوم‌سازی، طراحی مطالعه، جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر داده‌ها: سیده فاطمه قاسمی، فاطمه ولی زاده و حشمت‌اله حیدری؛ تهیه پیش‌نویس دست‌نوشته: سیده فاطمه قاسمی و حشمت‌اله حیدری؛ بازبینی نقادانه دست‌نوشته برای محتوای فکری مهم و نظارت بر مطالعه: فاطمه ولی زاده و حشمت‌اله حیدری

تعارض منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تعارض منافع‌ی در این مطالعه ندارند.

استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند نگارش

نویسندگان اعلام می‌دارند که در فرآیند نگارش این مقاله از هیچ‌گونه فناوری‌های هوش مصنوعی برای تولید محتوا، ایده، تجزیه و تحلیل و سایر موارد استفاده نشده است.

قدردانی

نویسندگان بر خود لازم می‌دانند که از زحمات همه شرکت‌کنندگان در مطالعه و همچنین سازمان حمایت‌کننده طرح، تقدیر و تشکر کنند.

References

1. Ghorbanalizadeh M, NajarNahavandi M. Analysis of the effectiveness of higher education on the issue of youth employment. Strategic Studies on Youth and Sports 2014;13(24):75-94. [Persian][[Link](#)]
2. Ghasemi F, Hasanvand S, Valizadeh F. Frequency of academic failure and its associated factors from the viewpoint of students with and without academic failure in the Faculty of Nursing and Midwifery, Khoramabad, Iran. J Nur Educ 2014;3(1):71-9.[Persian] [[Link](#)]
3. Ogonna NON, Christian A, Angela O-I, John E, Kaspar W, Günther F, et al. Human resources for health: a framework synthesis to put health workers at the centre of healthcare. B MJ Glob Health 2024;9(9):e014556.[DOI: [10.1136/bmjgh-2023-014556](#)]
4. Torkashvand M, Pourrahimi M, Jalilvand H, Abdi M, Nasiri E, Haghi F. Factors affecting

- academic failure from students' perspectives. *Strides Dev Med Educ* 2022;19(1):22-30.[[Link](#)]
5. Rafoth MA. Academic failure, prevention of. *Encyc Appl Psy* 2004;1:1-7. [[DOI:10.1016/B0-12-657410-3/00757-1](#)]
 6. Delors J. Learning: the treasure within: report to unesco of the international commission on education for the twenty-first century. UNESCO; 1998.[[Link](#)]
 7. Khoshi A, Goodarzi H, Eskandari MH, Raeeszadeh M. Evaluation of the Frequency of Academic Failure and its Influencing Factors in Medical Students of a Military Training Center. *Journal of Health Reports and Technology* 2023;9(2). [[DOI: 10.5812/jhrt-136294](#)]
 8. Singh JKN. Academic Failure: Unspoken Experiences by International Postgraduate Students in a Malaysian University. *IAFOR Journal of Education* 2020;8(4):79-94. [[DOI:10.22492/ije.8.4.05](#)]
 9. Khairul Anhar Holder NA ,Pallath V, Vadivelu J, Foong CC. Using document phenomenology to investigate academic failure among year 1 undergraduate Malaysian medical students. *BMC Med Educ* 2023;23(1):310.[[DOI:10.1186/s12909-023-04285-2](#)]
 10. Hashemi S, Afsharian A, Afshari M. Explaining the causes and effective interventions in academic failure from the perspective of conditional students in University of Medical Sciences: A qualitative study. *J Med Educ Dev* 2023;18(1):347-58. [Persian] [[Link](#)]
 11. Ansari R, Haghdoost AA, Changiz T. Relationship between academic and educational conditions of medical students in Iran with academic failure: systematic review and comparing them with the views of professors. *Educ Eth Nur* 2019;8(1-2):1-13.[Persian][[DOI: 10.52547/ethicnurs.8.1.2.1](#)]
 12. Schrimmer K, Williams N, Mercado S, Pitts J, Polancich S. Workforce competencies for healthcare quality professionals: Leading quality-driven healthcare. *The Journal for Healthcare Quality (JHQ)*. 2019;41(4):259-65.[[DOI: 10.1097/JHQ.0000000000000212](#)]
 13. Lewis LS. Economic impact of nursing student course repetition. *Nur Educ* 2024;49(2):E56-E61.[[DOI: 10.1097/NNE.0000000000001500](#)]
 14. Lewis LS. Nursing Students Who Fail and Repeat Courses: A Scoping Review. *Nurse Educ* 2020;45(1):30-4.[[DOI: 10.1097/NNE.0000000000000667](#)]
 15. Shamsi A, Peyravi H. Nursing shortage, a different challenge in Iran: A systematic review. *Med J Islam Repub Iran*. 2020;34(1):54-62.[[DOI: 10.34171/mjiri.34.8](#)]
 16. Hayati F, Gorjian Z, Mahmoodi N, Zarea K, Sayyah Baragar M, Monadi ZH, et al. Prevalence of substance abuse and its correlation with educational achievement among nursing students in Abadan. *Educ Dev Judishapur* 2018;8(4):391-8.[Persian][[Link](#)]
 17. Holder NAKA, Pallath V, Vadivelu J, Foong CC. Correction: Using document phenomenology to investigate academic failure among year 1 undergraduate Malaysian medical students. *BMC Med Educ* 2023;23:407.[[DOI: 10.1186/s12909-023-04400-3](#)]
 18. Ali HFM, Mousa MA-E-G, Atta MHR, Morsy SR. Exploring the association between internet addiction and time management among undergraduate nursing students. *BMC nursing*. 2024;23(1):632.[[DOI:10.1186/s12912-024-02273-5](#)]
 19. Bulfone G, De MARIA M, Maurici M, Macale L, Sili A, Vellone E, et al. Academic failure and its predictors in Baccalaureate nursing students: A longitudinal study. *Journal of Clinical Nursing* 2021;30(13-14):1953-62. [[DOI: 10.1111/jocn.15748](#)]
 20. Ahmady S, Khajeali N, Sharifi F, Mirmoghtadaei ZS. Factors related to academic failure in preclinical medical education: A systematic review. *J Adv Med Educ Prof* 2019;7(2):74-85.[[DOI: 10.30476/jamp.2019.44711](#)]
 21. Sohrabi A, Mahdad A, Sadeghi A, Aghaei A. The lived experience of conditional medical students from academic failure: A phenomenological study. *Iran J Med Educ* 2021;21(0):247-55.[Persian][[Link](#)]
 22. Fawaz MA, Hamdan-Mansour AM, Tassi A. Challenges facing nursing education in the advanced healthcare environment. *Inter J Africa Nurs Sci* 2018;9:105-10.[[DOI:](#)

- [10.1016/j.ijans.2018.10.005](#)]
23. Lindgren B-M, Lundman B, Graneheim UH. Abstraction and interpretation during the qualitative content analysis process. *International journal of nursing studies* 2020;108:103632.[DOI: [10.1016/j.ijnurstu.2020.103632](#)]
 24. Schwandt TA, Lincoln YS, Guba EG. Judging interpretations: But is it rigorous? trustworthiness and authenticity in naturalistic evaluation. *New Direc Eval* 2007;2007.(114).[DOI: [10.1002/ev.223](#)]
 25. George LS, Lakra AJ, Kamath A. Factors affecting learning among undergraduate nursing students: Cross-sectional survey. *Journal of Clinical and Diagnostic Research* 2017;11(11):1-4.[DOI: [10.7860/JCDR/2017/29111.10823](#)]
 26. Tajabadi Z, Miri MS, Ahmadi S, Pourrahimi M, Abdi M, Jalilvand H, et al. Factors affecting academic failure in medical students in Iran. *Res Dev Med Educ* 2021;10(14). [DOI: [10.34172/rdme.2021.014](#)]
 27. Rahimi B, Kazemi N, Mohammadpour Y, Rahmatnejad L, Jabbari N. Evaluation of the factors affecting students' academic failure in Urmia University of Medical Sciences in 1390. *Nur Mid J*. 2013;11(8).[Link]
 28. Hezarian M, Akhavi Samarein Z. Identifying family factors affecting the academic failure of adolescent female students (Qualitative Study). *J Pre Coun* 2022;3(2).[DOI: [10.22098/JPC.2022.1776](#)]
 29. Soroush A, Andaieshgar B, Vahdat A, Khatony A. The characteristics of an effective clinical instructor from the perspective of nursing students: a qualitative descriptive study in Iran. *BMC Nursing* 2021;20(36). [DOI: [10.1186/s12912-021-00556-9](#)]
 30. Baraz-Pordanjani S, Memarian R, Vanaki Z. Damaged professional identity as a barrier to Iranian nursing students. *J Clin Nurs Mid* 2014;3:1-15.[Link]
 31. Ghasemi F, Hoseini ASS, Valizadeh F, Nayeri ND, Toulabi T. Promoting quality of teaching maternal and neonatal health in nursing students based on gender challenges: action research. *Med Sci* 2019;23(98):586-98.[Link]
 32. Bvumbwe T, Mtshali N. Nursing education challenges and solutions in Sub Saharan Africa: an integrative review. *BMC Nursing* 2018;17(1):3.[DOI: [10.1186/s12912-018-0272-4](#)]
 33. Kokkiz R, Inangil D, Turkoglu I. The effect of formative assessment on students' clinical knowledge, skills and self-efficacy levels. *Nur Educ Pra* 2024;80:104120.[DOI: [10.1016/j.nepr.2024.104120](#)]
 34. Jay R, Hagan P, Madan C, Patel R. A phenomenological exploration of the feedback experience of medical students after summative exam failure. *BMC Medical Education* 2023;23(1):930.[DOI: [10.1186/s12909-023-04892-z](#)]
 35. Bagheri S, Moghadam FN, Haghighi M. Frequency of academic failure and its associated factors from the perspectives of students of Zabol University of Medical Sciences in 2016. *Int J Innov Sci Eng Technol* 2017;4(5):197-206.[Link]
 36. Ebrahimzadeh F, Ghorbani M, Nasseryan J, Mardani M. Incidence of academic failure and its underlying factors in Lorestan University of Medical Sciences. *Yafteh* 2016;17(4).[Persian][Link]